

SPORMETRE

The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: 10.33689/spormetre.744157

Geliş Tarihi (Received): 28.05.2020

Kabul Tarihi (Accepted): 30.11.2020

Online Yayın Tarihi (published): 30.12.2020

SPOR YÖNETİCİSİ ADAYLARININ LİDERLİK YÖNELİMLERİ VE SOSYAL ZEKÂ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Seda Nur TURHAL^{1**}, Erkut TUTKUN², Akın ÇELİK³

¹Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, ANKARA

²Uludağ Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, BURSA

³Trabzon Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, TRABZON

Öz: Bu araştırma spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesine yönelik hazırlanmıştır. Araştırma grubunu; 2017-2018 Eğitim-öğretim yılı bahar döneminde sekiz Spor Yöneticiliği Bölümü'nde öğrenim gören 155'i (%40,6) kadın ve 224'ü (%58,6) erkek olmak üzere toplam 379 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ile Silvera ve arkadaşları (2001) tarafından gerçekleştirilen Doğan ve Çetin'in (2009) Türkçe'ye uyarlama yaptığı "Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği" ve Dereli (2003) tarafından geliştirilen "Liderlik Yönelim Ölçeği" kullanılmıştır. Veri toplama süreci sonucunda elde edilen bulgular bilgisayar ortamına aktarılmış, verilerin çözüm ve yorumlanmasında betimsel istatistikler (frekans, aritmetik ortalama, standart sapma), t-testi, tek faktörlü varyans analizi (One-Way ANOVA) kullanılmış ve Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan analizler neticesinde, spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ düzeylerinin; cinsiyet, spor branşı, aktif spor yapma durumu, okula giriş türü durumları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor yöneticisi, sosyal zekâ, liderlik.

THE INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP ORIENTATIONS AND SOCIAL INTELLIGENCE LEVELS OF SPORTS MANAGER CANDIDATES

Abstract: The aim of this study is to examine the relationship between leadership orientations and social intelligence levels of sports manager candidates in terms of some variables. The study group consists of total 379 senior students of whom 155 (40.6%) are women and 224 (58.6%) are men studying in the Department of Sports Management at eight universities (Gazi University, Marmara University, Trabzon University, Akdeniz University, Atatürk University, Celal Bayar University, Balıkesir University, and Istanbul University) in the spring semester of 2017-2018 academic year. The "Personal Information Form" developed by the author, the "Tromso Social Intelligence Scale" that was developed by Silvera et al. (2001) and adapted into Turkish by Doğan and Çetin (2009), and the "Leadership Orientation Scale" developed by Dereli (2003) were used as the data collection tool in the research. The study data were transferred to computer environment, descriptive statistics (frequency, arithmetic mean, and standard deviation), t-test and one-way analysis of variance (abbreviated one-way ANOVA) were used in the analysis and interpretation of data, and Pearson's correlation coefficient was calculated during the analysis process. According to the results, regarding the sports manager candidates' leadership orientations and social intelligence levels, there was a significant difference among the variables of gender, branch of sports, actively involved in sports, and type of school admission. The findings were discussed in the light of the literature and recommendations were developed in line with the revealed results.

Key Words: Sport manager, social intelligence, leadership

* Bu çalışma yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Ayrıca 31 Ekim-03 Kasım 2018 tarihleri arasında Antalya' da düzenlenen 16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde sözel sunum olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Spor, günümüzde sözcük anlamının çok daha ötesinde anlamlar taşıyan bir toplumsal olgu durumunu almıştır. Gerek bireysel gerekse takım sporlarında tek bir amaç öne çıkmıştır: Kazanmak, ne pahasına olursa olsun kazanmak. Bu amaç salt sporcular açısından değil; destekçiler, milletler ve ülkelerin devletleri açısından korunmuştur. Spor gerek üretim sektörü gerekse tüketim sektörü içerisinde artık dünyada en büyük endüstriler arasında boy gösteren saygın bir topluma hitap eden önemli bir endüstri konumundadır. Sporda başarılı olabilmek için iyi sporcular kadar iyi sporcuları yönlendirecek, sahip oldukları özellikleri ortaya çıkarmalarına yardımcı olacak liderlere de ihtiyaç duyulmaktadır. Yöneticilik veya Antrenörlük yapan kişilerin liderlik vasfına sahip olmaları gerektiği bunun yanında liderliğin belirlenen hedeflere doğru bireyleri etkileme süreci olduğu kabul edilirse bu etkileme süreci liderle sporcular arasında kurulan etkili iletişimle gerçekleştirilebilir (Doğan, 2005).

İnsanları etkileme süreci ve iletişimi sağlama noktasında zekâ devreye girmektedir. Zekâ düzeyi düşük kişilerle iletişimi sağlamanın kolay olmadığı, iletişim kurulsun bile anlatılmak isteneni anlamadıkları veya kendi söylemlerinin anlaşılacağı kaçınılmazdır. Bu durum zekâ düzeyi çok yüksek insanlarla iletişim kurmaya çalışırken de karşımıza çıkabilir. Bu doğrultuda, zekâ ile insanlarla etkileşim ve iletişim arasında doğru orantılı bir ilişkinin varlığından söz etmek son derece doğru olabilecektir (Doğan ve Çetin, 2006).

Günümüzde, insanların aynı ortamda bulunduğu iş hayatlarında, sosyal hayatlarında veya özel hayatlarında kişilerle kurduğu ilişkilerde, sosyal zekâ yetisinin olması ve bunu verimli bir şekilde kullanabilmeleri oldukça önemlidir. Bakıldığında, sosyal zekâ yetisi üstün kişiler, kendisini tanıyan ve gereksinimlerini bilen, zayıf ve güçlü yanlarını ayırt edebilen, duygudaşlık anlamında duyarlı, duygularını yönetebilen ve verimli ilişkiler kurabilen bireylerdir. Sosyal zekâ düzeyi üstün olan bireylerin iş hayatlarında da daha başarılı oldukları görülmektedir (Doğan ve Demiral, 2007).

İnsanlar topluluk halinde yaşayan varlıklar olduğundan sosyal özelliklere sahiptirler ve bu özelliğe sahip oldukları için oluşturdukları grupları yönetecek ve hedeflerine ulaştıracak liderlere gereksinim duyarlar (Eren, 2000). Amelio'ya göre, oldukça verimli bir iletişim kurma yetisini geliştirmek, etkili lider olmak için ana gerekliliklerden biridir. Lider, diğer bireyleri harekete geçirebilmek adına bütün deneyimlerini aktarmalıdır. Şayet bir lider iletmek istediği mesajı istenilen düzeyde karşısındaki gruba aktaramıyor ve onları motive edemiyor ise söylemek istediği mesajın bir önemi kalmamış olur (Maxwell, 1999). Bu doğrultuda, iyi bir lider özelliğinde, karakter ve kişilikleri anlama ve değerlendirmede oldukça yetenekli olan insanların yüksek sosyal zekâyı sahip olduğu kabul edilir. Bu bireyler, empati kurma, fikir öne sürme ve kabul ettirmekte oldukça başarılıdırlar. Diğer insanların hislerine açıklık getirebilme ve bireyler arası iletişimlerinde farklılık gösterebilme sosyal zekâ bakımından öne çıkan bireylerin özellikleri sayılmaktadır (Özden, 2002).

Etkin bir liderlik vasfına sahip olabilmek için birçok etken ve özelliğin bir arada kullanılmasına ihtiyaç vardır. Bu özelliklerin en başında bulunan örgüt, pozisyon ve kaynakları etkin kullanmaya çalışırken bireyler arası iletişimi sağlamakta güçlük çekmemek, kontrol ve koordinasyonu sağlama gelebilir (Maxwell, 1999).

Sosyal zekâsı yüksek olan insanların taşıdığı özellikler bir lider de olması beklenen özellikleri barındırır. Sosyal zekâsı yüksek olan bir lider de insanları anlama, yönetme ve yönlendirmenin etkili olması beklenir. Bununla birlikte Türkçe literatürde, Cengiz ve Güllü'nün (2018); Spor

bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve fiziksel saygı düzeylerinin incelenmesi başlıklı makalelerindeki gibi liderlik yönelimlerinin farklı parametrelerle incelendiği çalışmalar görülmektedir. Ayrıca yapılan literatür taraması sonucunda, Özdemir, Akın ve Durna'nın (2015) Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve motivasyon düzeyleri; Arslan ve Uslu'nun (2014) Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişki; başlıklı makalelerinde olduğu gibi farklı alanlarda, farklı parametreler üzerine liderlik yönelimleri konusunu inceleyen çalışmalara rastlanılmasına rağmen, spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimlerinin sosyal zekâ parametresi ile incelendiği çalışmalara rastlanılmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmada, spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin farklı değişkenler üzerine incelenmesi, tartışılması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma sürecinde kullanılacak model, araştırma grubu, verilerin toplanması ve analiz edilmesi süreçleri hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ile sosyal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelendiği bu araştırma ilişkiyel tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. İlişkiyel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2013).

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen, 2017-2018 Eğitim-öğretim yılı bahar döneminde 8 üniversitenin (Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Celal Bayar Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi) Spor Bilimleri Fakültesi bünyesindeki Spor Yöneticiliği Bölümü'nde öğrenim gören 379 katılımcı (155 Kadın, %40,6; 224 Erkek, %58,6) oluşturulmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması 22.64 olarak belirtilmiştir. Araştırma, Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Tarih: 29 Aralık 2017, Sayı: 2017-17).

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada kullanılan gerekli sayıda çoğaltılarak katılımcılar için tek form haline getirilmiştir. Araştırmada kullanılan envanterlerin uygulanabilmesi için gerekli yerlerden izinler alınmıştır. Araştırmaya katılan spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimlerini belirlemek amacıyla "Liderlik Yönelim Ölçeği", sosyal zekâ düzeylerini belirlemek amacıyla ise "Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği" ve demografik özellikleri (cinsiyet, üniversite, lise türü, sporcu durumu, anne-baba eğitim düzeyi) hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılacaktır.

Liderlik Yönelim Ölçeği: Bolman ve Deal (1990) tarafından geliştirilmiş ve ülkemizde geçerlik güvenirlik çalışması Dereli (2003) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçekte toplam 32 madde yer almaktadır. Ölçek her biri kendi içinde 2 boyutu olan 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar ise; "İnsan Kaynaklı Liderlik" boyutunda Destekleyici (Supportive) ve Katılımcı (Participative) alt boyutları, "Yapısal Liderlik" boyutunda Analitik (Analytic) ve Örgütlenmiş (Organized) alt boyutları, "Politik Liderlik" boyutunda Güçlü (Powerful) ve Hünerli (Adroit) alt boyutları, "Sembolik Liderlik" boyutunda ise İlham Verici (Inspirational) ve Karizmatik (Charismatic) alt boyutlarıdır. Katılımcılar ölçekte yer alan her bir ifadenin belirttiği davranışı sergileme

sıklığını Likert tipi 5'li derecelendirme cetveli üzerinde işaretlemektedirler. Değerlendirmeler her zaman seçeneğine (5), hiçbir zaman seçeneğine ise de (1) puan verilerek gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin boyutlarından alınan yüksek puan kişinin ilgili liderlik özelliğini her zaman sergilediğini, düşük puan ise hiçbir zaman sergilemediğinin ifade etmektedir. Ölçeğin madde analizine dayalı olarak hesaplanan Cronbach alfa iç-tutarlık katsayıları faktör 1 için .86, faktör 2 için .87, faktör 3 için .83 ve faktör 4 için .88 olarak hesaplanmıştır (Dereli, 2003). Dereli (2003) ölçeğin puanlamasını şu şekilde ifade etmiştir; 1) 0-10 düşük puan, 2) 11-20 ortalama puan, 3) 21-30 yüksek puan, 4) 31-40 çok yüksek puan.

Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği (TSZÖ): (Tromso Social Intelligence Scale-TSIS) Silvera ve arkadaşları (2001) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması ise Doğan ve Çetin (2009) tarafından yapılmıştır. Sosyal zekâ ölçeği, sosyal zekâ düzeyini ortaya koymak üzere hazırlanmış 21 maddelik kendini tanımlama (self-report) türünde bir araçtır. TSZÖ sosyal zekâyı üç ayrı alanda ölçmektedir. Ayrıca sosyal zekâ düzeyini toplam olarak ortaya koymaktadır. Bu alt boyutlardan sosyal bilgi süreci 8, sosyal beceriler 6 ve sosyal farkındalık 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler için beşli Likert tipi bir cevaplama anahtarı hazırlanmıştır. Anahtarda en düşük puan 1, en yüksek puan ise 5'tir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 21 en yüksek puan ise 105'tir. Alt ölçeklerde ise sosyal bilgi alt ölçeğinden en yüksek 40 en düşük 8, sosyal beceriler alt ölçeğinde en yüksek 30 en düşük 6 ve sosyal farkındalık ölçeğinden en yüksek 35 en düşük ise 7 puan alınabilmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında "Kişisel Bilgi Formu" ile "Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği" ve "Liderlik Yönelim Ölçeği'nden" edinilen veriler için uygulanan analizler, SPSS 23.0 programı vasıtasıyla yapılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilme aşamasında istatistiksel yöntem olarak; betimsel istatistikler (standart sapma, frekans, aritmetik ortalama), t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson Korelasyon testlerinden faydalanılmıştır. Verilerin parametrik testlerin şartlarını karşılayıp karşılamadığına Çarpıklık ve Basıklık değerleri ile Levene testi sonuçlarına bakılarak karar kılınmıştır (Büyüköztürk, 2010). Araştırmada elde edilen değerler (-1.5) ile (+1.5) arasında olduğundan dolayı parametrik testlerin uygulanabilirliğinde karar kılınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Ölçme araçlarına ilişkin basıklık ve çarpıklık katsayıları

	N	Min.	Mak.	Ort.	Ss	Çarpıklık		Basıklık	
						Değer	Hata	Değer	Hata
Sosyal Zekâ	380	44	96	65,88	8,48	,653	,125	1,009	,250
Liderlik Yönelimi	380	89	158	128,91	12,57	-,397	,125	,124	,250

Tablo 1'deki bulgulara göre, katılımcıların Sosyal Zekâ Ölçeği'nden elde ettikleri puan ortalamasının 65.88 ± 8.48 olduğu görülmektedir. İkinci ölçme aracı olan Liderlik Yönelim Ölçeği'nden elde edilen puan ortalamasının 128.91 ± 12.57 olduğu izlenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçme aracından elde edilen puanların çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında verilerin normal dağıldığı söylenebilir (Tablo 1). Bu doğrultuda verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır.

Tablo 2. Liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ puanlarının cinsiyete dayalı farklılaşması

Değişken	Faktör	N	Ort.	Ss	Sd	T	P
Sosyal Zekâ	Kadın	155	61.51	8.13	377	5.19	.00**
	Erkek	224	66.12	8.74			
Liderlik Yönelimi	Kadın	155	130.89	11.82	377	2.52	.01**
	Erkek	224	127.60	12.93			

p < .05* p < .01**

Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ puanları açısından cinsiyete göre bir farklılaşma olup olmadığı bağımsız t-testi sonucu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, kadınların (Ort. = 130,89, Ss = 11.82) erkeklere (Ort = 127,60, Ss = 12.93) oranla liderlik yönelimlerinin istatistiksel olarak daha fazla olduğu belirlenmiştir (t(377) = 2.52, p < .05). Sosyal zekâ açısından ise cinsiyete dayalı erkeklerin lehine (Ort. = 61.51, Ss = 8.13) bir farklılık olduğu bulgulanmıştır (t(377) = 5.19, p<.00). Elde edilen sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 3. Liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ puanlarının spor branşına dayalı farklılaşması

Değişken	Faktör	N	Ort.	Ss	Sd	T	P
Sosyal Zekâ	Bireysel	98	66.41	8.39	289	3.11	.00**
	Takım	193	63.15	8.52			
Liderlik Yönelimi	Bireysel	98	126.16	12.58	289	2.20	.03*
	Takım	193	129.59	12.56			

p < .05* p < .01**

Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ puanları açısından spor branşlarına göre bir farklılaşma olup olmadığı bağımsız t-testi sonucu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, bireysel sporla uğraşanların (Ort. = 126,16, Ss = 12.58) takım sporu ile uğraşanlara (Ort. = 129,59, Ss = 12.56) oranla liderlik yönelimlerinin istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir (t (289) = 2.20, p < .05). Bu farklılık doğrultusunda, takım sporu ile uğraşanların liderlik yönelimleri bireysel spor yapanlara göre daha fazladır. Aynı doğrultuda, sosyal zekâ açısından ise branşa dayalı bir farklılık belirtilmiştir (t (289) = 3.11, p < .01).Liderlik yönelimlerinin aksine, bireysel spor branşları (Ort. = 66.41, Ss = 8.39) ile uğraşanların sosyal zekâ puanları takım sporları yapanlara (Ort. = 63.15, Ss = 8.52) göre daha fazla olduğu bulgulanmıştır.

Tablo 4. Liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ puanlarının aktif sporla ilgilenip / ilgilenmeme durumuna dayalı farklılaşması

Değişken	Faktör	N	Ort.	Ss	Sd	T	p
Sosyal Zekâ	Aktif	277	65.98	8.64	378	2.41	.02*
	Aktif Olmayan	103	63.62	8.06			
Liderlik Yönelimi	Aktif	277	129.42	12.13	378	2.06	.04*
	Aktif Olmaya	103	126.52	12.49			

p < .05* p < .01**

Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ puanları açısından aktif olarak sporla ilgilenip / ilgilenmeme durumuna göre bir farklılaşma olup olmadığı bağımsız t-testi

sonucu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, aktif sporla ilgilenenler ile (Ort. = 65.98, Ss = 8.64) ilgilenmeyenler (Ort = 63.62, Ss = 8.06) arasında sosyal zekâ açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir ($t(378) = 2.41, p < .05$). Benzer olarak liderlik yönelimleri açısından da sporcu durumuna dayalı istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulgulanmıştır ($t(378) = 2.06, p < .05$). Elde edilen sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 5. Liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ puanlarının okula giriş türüne dayalı farklılaşması

Değişken	Faktör	N	Ort.	Ss	Sd	T	P
Sosyal Zekâ	YGS	65	62.41	9.64	378	3.02	.00**
	Özel Yetenek	315	65.97	8.42			
Liderlik Yönelimi	YGS	65	126.49	9.37	378	2.01	.04*
	Özel Yetenek	315	129.50	8.30			

$p < .05^*$ $p < .01^{**}$

Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ puanları açısından okula giriş durumuna göre bir farklılaşma olup olmadığı bağımsız t-testi sonucu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, Özel yetenek sınavıyla (Ort. = 65.97, Ss = 8.42) okula giriş yapanlar ile YGS sınavı sonucuyla okula girenler (Ort = 62.41, Ss = 9.64) arasında sosyal zekâ açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir ($t(378) = 3.02, p < .01$). Benzer olarak liderlik yönelimleri açısından da okula giriş türüne dayalı istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulgulanmıştır ($t(378) = 2.01, p < .05$). Her iki analizde, özel yetenek sınavı ile giriş yapan spor yöneticisi adaylarının sosyal zekâ ve liderlik yönelimlerinin daha fazla olduğu belirtilmiştir.

Tablo 6. Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkiye dayalı bulgular

	1	2	Ort.	Ss
Sosyal Zekâ	1		65.87	8.48
Liderlik Yönelimi	.146*	1	128.91	12.58

$p < .05^*$

Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Çarpımı kullanılmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = .16, p = .26$). Analiz sonuçları Tablo 6'de özetlenmiştir.

Tablo 7. Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimlerinin sosyal zekâ düzeyleri tarafından yorumlanmasına ilişkin bulgular

Yordayan	R	R ²	F	sd	B	B	P
Sosyal Zekâ	.146	.036	2.261	1/378	.273	.146	.042*

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan liderlik yönelimlerinin sosyal zekâ düzeyleri tarafından yorumlanmasına ilişkin sonuçları elde etmek için basit regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, sosyal zekâ değişkeninin liderlik yönelimlerinin istatistiksel olarak anlamlı bir yorumlayıcısı olduğu kurulan modelde belirtilmiştir ($F(1,378) = 2.261, p < .05, R = .146, R^2 = .036$). Diğer bir deyişle, Sosyal Zekâ ($\beta = .146, p < .05$) istatistiksel olarak anlamlı bir katkısı olduğu bulgulanmıştır. Analiz sonuçlarına ilişkin bilgiler Tablo 7'de sunulmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinde katılımcıların cinsiyet, spor branşı, aktif spor yapma durumu, okula giriş türü gibi değişkenler bakımından ağırlıklı olarak farklılıklar bulunmaktadır. Çoğunda ise bu farklılıklar anlamlı düzeydedir. Bu kişilerin sosyal zekâları ile liderlik özellikleri arasında da yakın ilişki bulunmaktadır.

Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ puanları açısından cinsiyete göre bir farklılaşma olup olmadığı bağımsız t-testi sonucu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, kadınların erkeklere oranla liderlik yönelimlerinin istatistiksel olarak daha fazla olduğu belirlenmiştir. Alan yazında çalışma bulguları ile paralellik gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Durmuş (2011) ilköğretim ve lise öğrencilerinin liderlik özelliklerini belirlemiş olduğu çalışmada, kadın öğrencilerin liderlik özelliklerinin erkek öğrencilere göre yapısal liderlik ve insan kaynaklı liderlik alt boyutlarında daha gelişmiş düzeyde olduğunu belirlemiştir. Arslan & Uslu (2014) öğretmen adaylarının liderlik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre ele alındığında, sembolik liderlik alt boyutunda anlamlı bir farklılık gösterdiğini ve kadın öğretmen adaylarının liderlik özelliklerinin erkek adaylara göre daha gelişmiş olduğunu belirlemişlerdir.

Alan yazındaki çalışmalar arasında araştırma bulguları ile farklılaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Çelik ve Sünbül (2008) üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmalarında, cinsiyet değişkeninin üniversite öğrencilerinin liderlik algılamalarında anlamlı bir farklılık yaratmadığını saptamışlardır. Özkan (2012) hemşirelik bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin liderlik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirlemiştir. Semiz (2011) ortaöğretim öğrencilerinin liderlik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini saptamıştır. Köleşoğlu (2009) ilköğretim öğretmenlerinin liderlik özelliklerini belirlemiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin liderlik özelliklerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir.

Bulgularımız sonucunda: Sosyal zekâ açısından ise cinsiyete dayalı erkeklerin lehine bir farklılık olduğuna ulaşılmıştır. Doğan ve Çetin (2006) çalışmalarında sosyal zekânın cinsiyete göre farklılıklarını incelemişler, ortalamaların erkek öğrenciler lehine yüksek olduğunu bulmuşlar, ancak 0.05 düzeyinde anlamlı olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu bulgu çalışmamızı destekler niteliktedir. Ancak Literatür incelendiğinde de kızların sosyal zekâ ortalamalarının erkeklerin sosyal zekâ ortalamalarından daha yüksek olduğu bulunmuştur (Silvera ve ark., 2001). Saxena ve Jain (2013) çalışmalarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla sosyal zekâyâ sahip olduğunu bulmuşlardır.

Literatürde farklı sonuçlar elde edilmiş Doğan ve Çetin (2006) ve kız ya erkek olmanın sosyal zekâ, sosyal bilgi süreci, sosyal beceriler ve sosyal farkındalık düzeyini değiştirmediği sonucuna ulaşılmıştır. Doğan, Totan ve Sapmaz (2009) Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ve sosyal zekâ ile ilgili çalışmada cinsiyet açısından benlik saygısı düzeylerinde yine kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alanda farklılık gösteren çalışmalar görülmektedir. Ermiş, İmamoğlu ve Erilli (2012) Üniversite öğrencilerinde cinsiyetler arası sosyal zekâ puanı bakımından fark gözükmemektedir. Geleneksel aile modelinde, kız çocukların fiziksel hareketliliği kısıtlanırken, erkek çocuklar daha bağımsız ve motor becerilerde başarılı olmaya yönlendirilirler. Buna karşın kadınların, çeşitli biyolojik etmenlerden dolayı iletişim becerilerinde erkeklerden daha iyi oldukları ve bu nedenle sosyal ilişkilerde erkeklerden daha iyi oldukları ileri sürülmektedir.

Ülker (2016) tarafından meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal zekâ ve iletişim becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi için düzenlenen araştırmada sosyal zekâ, sosyal bilgi süreci, sosyal beceri ve sosyal farkındalık ile yaş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ puanları açısından spor branşlarına göre yapılan analiz sonucunda, bireysel sporla uğraşanların, takım sporu ile uğraşanlara oranla liderlik yönelimlerinin istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu farklılık doğrultusunda, takım sporu ile uğraşanların liderlik yönelimleri bireysel spor yapanlara göre daha fazladır. Elde edilen bulgular literatürle farklı sonuçlar vermiştir. Efekan (2007) Kara Harp Okulu öğrencilerinin liderlik özelliklerinin yapmış/yapmakta oldukları spor branşı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini saptamıştır. Bireysel sporlar, yapıları gereğince bireyin kendi kararlarını kendilerinin aldıkları ve uyguladıkları spor branşları olarak bilinmektedirler. Takım sporları ise, takımda bulunan bireyler arasında karar alma ve uygulama gücü açısından farklılıkların olduğu bir yapıdadır. Dolayısıyla bir takımda her sporcunun lider olarak öne çıkması beklenmemektedir. Buradan hareketle, bireysel sporlar ile ilgilenen yönetici adaylarının liderlik özelliklerinin daha yüksek çıkması beklenmiştir. Fakat araştırma bulguları bu beklentiye desteklememektedir.

Aynı doğrultuda, sosyal zekâ düzeyleri açısından ise branşa dayalı bir farklılık belirtilmiştir. Liderlik yönelimlerinin aksine, bireysel spor branşları ile uğraşanların sosyal zekâ puanları takım sporları göre daha fazla olduğu bulgulanmıştır. Bireysel sporla ilgilenen yönetici adaylarının sosyal zekâsının daha yüksek çıkması beklenmiştir. Araştırma bulguları bu beklentiye destekler niteliktedir.

Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ puanları açısından okula giriş durumuna göre bir farklılaşma olup olmadığı yapılan analiz sonucunda, özel yetenek sınavıyla okula giriş yapanlar ile YGS sınavı sonucuyla okula girenler arasında sosyal zekâ açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir. Benzer olarak liderlik yönelimleri açısından da sporcu durumuna dayalı istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulgulanmıştır. Özel yetenek sınavı ile bölüme giren öğrencilerin birçoğunun aktif spor ile ilgileniyor olması, takım ve bireysel spor ile ilgilenmesi, sporcu geçmişinden gelmesi, sosyal özellikleri ve teknik özelliklerinin yüksek olması durumuna karşın, YGS sınavıyla bölüme giren öğrencilerin teorik ağırlıklı olması araştırma sonucumuzu etkilemiş olabilir. İlgili bölümün uygulamaya dayalı olması göz önünde bulundurularak okula giriş durumunun belirlenmesi öğrencilerin fiziksel becerileri ve başarıları açısından daha etkili olacaktır. Yüksek Öğretim Kurumu tarafından COVID-19 salgını süresince Spor Yöneticiliği Bölümlerine özel yetenek sınavları yerine YGS sınav sistemi ile öğrenci alınmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Değiştirilmeye çalışılan bu sınav sisteminin pandemi süresince uygulamaya konulması ve Covid-19 salgını bittikten sonra tekrar özel yetenek sınavlarına geçişlerin sağlanması sporcu ve spor bilimleri açısından daha uygun olacağı görülmüştür.

Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâları arasındaki ilişkinin incelenmesi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Çarpımı Kullanılmıştır. Bu yöntemle seçilen insan kaynağının süreçlerde örgütler arası sosyalliği arttıracak uyumu yakalamak adına aktif katılımı sağlanarak yaratıcı fikirlerinden olabildiğince faydalanılabilir.

Kamu kurum ve kuruluşları ve üniversiteler başta olmak üzere, gençlik spor hizmetleri ve il müdürlüğü, spor kulüpleri ve toplulukları ile sürekli bir bilgi alışverişi ve koordineli çalışmalar ile uyum, düşünce ve fikir alışverişi yaparak yürütülmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

Arslan, H., Uslu, B. (2013). Öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin incelenmesi/Examining the Leadership Orientations of Pre-Service Teachers. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 42-60.

Arslan, H., Uslu, B. (2014). Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 39(173).

Cengiz, R., Güllü, S. (2018). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Liderlik Yönelimleri ve Fiziksel Saygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 94-108.

Çelik, C., Sünbül, A. G. Ö. (2008). Liderlik algılamalarında eğitim ve cinsiyet faktörü: Mersin ilinde bir alan araştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3).

Dereli, M. (2003). *İlköğretim okulu müdürlerinin liderlik davranışları*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Doğan, S., Demiral, Ö. (2007). Kurumların başarısında duygusal zekânın rolü ve önemi. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 209-230.

Doğan, T., Çetin B. (2009). Tromso sosyal zeka ölçeği türkçe formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 691.

Doğan, T., Totan, T., Sapmaz, F. (2009). Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ve sosyal zeka. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17).

Doğan, O. (2005). *Spor psikolojisi* (2. Baskı). Adana: Nobel Kitabevi, 70.

Doğan, T., Çetin, B. (2006). *Üniversite öğrencilerinin sosyal zeka düzeylerinin depresyon ve bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi*. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Durmuş, Ö. (2011). *İlköğretim ve lise öğrencilerinde görülen liderlik davranışlarının araştırılması*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.

Eren, E. (2000). *Yönetim ve organizasyon*. İstanbul: Beta Basım Yayım ve Dağıtım, 411.

Ermış, E., İmamoğlu, O., Erilli, N. A. (2012). Üniversite öğrencilerinin bedensel ve sosyal çoklu zeka puanlarında sporun etkisi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 3(2).

Efekan, H. (2007). *Kara Harp Okulu olimpik spor branşlarında yapılan bireysel sporlar ile takım sporlarının Harbiyelilerin liderlik özelliklerine sağladığı etkilerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi* (26). Ankara: Nobel Yayınları

Köleşoğlu, G. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin liderlik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişki (İstanbul ili Beyoğlu ilköğretim okullarında bir uygulama)*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Maxwell, J. C. (1999). *Rededilemez 21 Liderlik Yasası*. İstanbul, Beyaz Yayınları, 13-14.

Özden, Y. (2002). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık

Özkan-Özdemir, N. (2012). *Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve motivasyon düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Silvera, D., Martinussen, M., Dahl, T. I. (2001). The tromsø social intelligence scale, a self-report measure of social intelligence. *Scandinavian journal of psychology*, 42(4), 313-319.

Saxena, S., Jain, R. K. (2013). Social intelligence of undergraduate students in relation to their gender and subject stream. *Journal of Research & Method in Education*, 1(1), 1-4.

Semiz, H. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinde sporun liderlik üzerine etkisi: Hendek örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Ülker, Ç. (2016). *Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal zeka ve iletişim becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.